

Könyvszemle

SIPOS JÚLIA GONDOZÁSÁBAN

VÉKÁS LAJOS: FEJEZETEK A MAGYAR MAGÁNJOGTUDOMÁNY TÖRTÉNETÉBŐL

Vékás Lajos, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, egyetemi tanár könyve 2019 végén jelent meg. A kötet nyolc, saját tudományterülete, elsősorban a magánjog (polgári jog) meghatározó, kimagasló jelentőségű művelőjének számító hazai jogtudós életútját és tudományos pályáját ismerteti meg az olvasóval. A szerző, könyvének bevezető részében kiemeli, hogy a nyolc jogtudós pályájának bemutatásával és tudományos tevékenységének értékelésével célja a magyar magánjogtudomány elmúlt két évszázadáról való kép alkotása. Hangsúlyozza, hogy nem állt szándékában szisztematikus és átfogó tudománytörténetet írni. A kötetben közzétett tanulmányok a jogtudósok születési idejének sorrendjében követik egymást.

A tudósportrék sorát *Frank Ignác (1788–1850): A rendi magyar magánjog tudományos összefoglalója* című tanulmány nyitja. Frank Ignác magyar reformkorral összefüggő tudományos életműve a történelmi magyar jogra (ius patrium) épül. A *Principia iuris civilis Hungarici* és *A közigazság törvénye Magyarhonban*, mely utóbbi a korábban latin nyelven publikált munka magyar nyelvű változata, ma is figyelmet érdemlő művek. *A közigazság törvénye Magyarhonban* című munkája V. Ferdinánd rendeletéhez kapcsolódik. Az uralkodó az ország rendjeinek kívánságára ugyanis 1844-ben, a mű első részének, illetve első kötetének megjelenését megelőző évben elrendelte a tudományok magyar nyelven való tanítását. Az osztrák szerzők hatása a magyar nyelvű terminológiában is (például a „dologbani” és a „dologhozi” jogok közötti megkülönböztetés) kifejezésre jut. Frank Ignác az irodalom, a törvényhozás és a törvénykezés (bíráskodás) korában használatos szaknyelvét mellőzve, korábban nem ismert kifejezéseket használt. A Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává történő választását követően *Ősiség és elévülés* címmel tartott székfoglaló előadásában az ősiség kérdését szélesebb összefüggésben, elsősorban a hitelhez kapcsolva elemezte. 1849 júliusának végén Bécsbe rendelték, abból a célból, hogy részt vegyen a Magyarországot érintő jogi kérdésekkel foglalkozó bizottság munkájában. Egyik munkájában az

ösiség (aviticitas) történeti fejlődését, természetét és ennek felszámolásával összefüggő teendőkkel kapcsolatos nézeteit fejtette ki. Kiemelendő, hogy Frank Ignác, hasonlóan a 18. században élt és Egerben oktató professzorhoz, Huszty Istvánhoz, a *Jurisprudentia practica seu commentarius novus in Ius Hungaricum* című, háromkötetes, több kiadást megért munka szerzőjéhez, a magyar magánjogot Werbőczytól függetlenül, maga alkotta rendszerben mutatta be. Az „europaizálódás” irányába ható változás a magyar civilisztikában, a német pandektisztika Friedrich Carl von Savigny nevéhez kapcsolódó irányzatának hatása, Frank Ignácnál mutatható ki legkorábban, aki jóllehet következetesen ellenezte a kodifikációt, mégis, Szalay László találó szavaival, „egy új aera úttörőjének” tekinthető. Frank Ignác az 1823-ban közzétett, még az észjogi irányzat (Vernunftrecht), elsősorban Christian Wolff hatását tükröző *Specimen elaborandarum institutionum iuris civilis Hungarici* című művében a magyar földtulajdoni viszonyok tárgyalásánál római jogi fogalmakat használ. Műveiben hivatkozott a korábban ismert, már hatályban lévő magánjogi kódexekre, így a Porosz Általános Törvénykönyvre, a francia Code civilre és az Osztrák Polgári (Magánjogi) Törvénykönyvre éppúgy, mint a francia, osztrák és német magánjogi szakirodalomra. Frank Ignác munkáiban a feudális, hűbéri magyar magánjogot dolgozta fel nemzetközi mércével mérve is magas színvonalon. Vékás Lajos hangsúlyozza, hogy Frank Ignác a magyar magánjogot belső fejlődés, nem pedig gyökeres átalakítás útján kívánta korszerűsíteni, a kor igényeivel összhangba hozni.

A kötet második, egyben legnagyobb terjedelmű, leghosszabb tanulmányának címe: *Grosschmid Béni (1852–1938) és a Polgári Törvénykönyv*. Grosschmid Béni, aki egyetemi hallgató korában nevét Zsögöd Benőre változtatta, majd 1904-től ismét Grosschmid Béni néven tette közzé munkáit, Vékás Lajos szerint a magyar magánjogtudomány magas színvonalának folyamatosságát biztosítja Frank Ignác után, és Szladits Károlyra hivatkozva rámutat arra, hogy Grosschmid európai mércével mérve is eredeti gondolkodó, „szuverén szellem”, aki nem tartozik sem a történeti jogi iskolához sem pedig az érdekkutató irányzathoz. A *Fejezetek kötelmi jogunk köréből* (a továbbiakban *Fejezetek*) című, két kötetben publikált, két kiadást is megért monumentális munka Grosschmid Béni legjelentősebb és legeredetibb műve. Vékás Lajos a tanulmány egyik alfejezetében a *Fejezetek* jelentőségét és aktualitását a tulajdonátruházás jogi természetével kapcsolatos nézetek vonatkozásában vizsgálja. A teljesség igénye nélkül utalunk arra, hogy Grosschmid ebben a művében a kötelelem (obligatio) kétpólusú struktúráját elemezve kiemeli, hogy a relatív szerkezet nem tekinthető zártnak. Figyelemmel van a többalanyú kötelmi helyzetekre is. Vékás Lajos önálló alfejezetben mutat rá arra, hogy Grosschmid Béni érdeme a polgári törvénykönyv monista kódexként való koncipiálása, mely hatással volt a 2013. évi V. törvény, a 2014. március 15-én hatályba lépett új magyar Polgári Törvénykönyv monista kódexstruktúrájának elfogadására. A tanulmány ötödik alfejezete foglalkozik Grosschmid gondolatai-

nak hatásával az új polgári törvénykönyv öröklési jogában. Vékás Lajos rámutat Grosschmid törvényes öröklésről írt tervezetének hatására a későbbi törvényhozáásra, kiemelve *A köteles rész* című tanulmányának jelentőségét. A portré utolsó részében Grosschmid „gondolatainak tükrében” az özvegyi jogot, az ági öröklést és a kötelesrészt vizsgálja.

A kötet harmadik tudósportréja (*Szászy-Schwarz Gusztáv, 1858–1920*) a magánjog és a római jog jeles művelőjének, a budapesti Királyi Tudományegyetem professzorának és a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjának, Szászy-Schwarz Gusztávnak az életpályáját és tudományos munkásságát tekinti át. Vékás Lajos a portré első részében Szászy-Schwarz Gusztáv jogi személyről írt munkáit elemzi, kiemelve, hogy a jogtudós teóriájának kiindulópontja a római jog jeles művelője, Alois von Brinz nevéhez fűződő célvagyon elmélet. A tanulmány szerzője utal arra, hogy Szászy-Schwarz saját teóriáját a monisztikus nézetek egyikének tartja. Kiinduló tétele szerint a jogalanyiség vonatkozásában nem lehet különbséget tenni a fizikai személy és a jogi személy között. Vékás Lajos részletesen foglalkozik Szászy-Schwarz Rudolf von Jheringről írt tanulmányával. Jhering több kiadást megért *Geist des römischen Rechts auf den verschiedenen Stufen seiner Entwicklung* és az alanyi jog fogalmát tisztázni hivatott, „epizódnak szánt”, *Zweck im Recht* című műveit Szászy-Schwarz, aki Göttingenben Jhering tanítványa volt, és akit „Mesterének” tekintett, egészen eredeti, újszerű módon vizsgálja. Vékás Lajos egyetért Szászy-Schwarz megállapításával, aki szerint Jhering mindkét műve befejezetlen maradt. Kritikai éllel állapítja meg, hogy Szászy-Schwarz, bár elismeri a „Mester” 1861-ben publikált, a *culpa in contrahendo* doktrínáját megalapozó tanulmányának értékét, nem hangsúlyozza a tanulmány korszakos jelentőségét. Szászy-Schwarz Gusztáv felismeri Jhering *Der Kampf ums Recht* című esszéjének kivételes gondolati gazdagságát, melyben a német jogtudós a „Geist” és a „Zweck” vezérgondolatait egyesíti. Vékás Lajos a portré utolsó részében Szászy-Schwarz Gusztáv kodifikációs munkásságát tekinti át. Az 1900-ban közzétett *A magyar általános polgári törvénykönyv tervezete. Szászy-Schwarz az első szöveg* öröklési jogi részének (1794–2043.§§) szerzője. Az első tervezet öröklési jogi részében található szabályok, vonatkozik ez különösen a törvényes öröklés szabályozására, tekintélyes része megtalálható az első magyar Polgári Törvénykönyvben éppúgy, mint a 2013. évi V. törvényben. Szászy-Schwarz *Codificationalis dolgozatok* címmel 1902-ben közzétett tanulmánykötete a 21. század polgári jogásza számára is hasznosítható gondolatokat tartalmaz mind a magánjogi kodifikációval, így például az „általános rész” mellőzése tekintetében, mind pedig egyes jogintézmények, így például az ági öröklés vonatkozásában.

A kötet negyedik, *Szladits Károly (1871–1956) és Magánjogi iskolája* című portréja a magyar magánjogtudomány egyik legjelentősebb művelőjét mutatja be. Szladits magát Grosschmid Béni, akit egyik munkájában „praeceptor Hun-

gariae”-nek nevez és Szászy-Schwarz Gusztáv tanítványának vallja. A „Sub auspiciis Regis” doktorrá avatott Szladits Károly bíróságon kezdte jogászai pályáját. Magántanári képezést fiatalon, 1908-ban szerzett a Budapesti Egyetem Jog- és Államtudományi Karán. 1917-ben lett ugyancsak Budapesten a magyar és az osztrák magánjog nyilvános rendes egyetemi tanára. A Magyar Tudományos Akadémia 1932-ben levelező, 1943-ban pedig rendes tagjává választotta. A jogtudomány képviselői közül elsőként tüntették ki Kossuth-díjjal 1953-ban. Vékás Lajos a portré első részében Szladits fiatalkori politikai orientációját és annak lehetséges állomásait tekinti át. A portré Szladits Károly tankönyveivel és tudományos munkásságával foglalkozó részében a szerző Szladits *A magyar magánjog vázlat* (*Vázlat*), több kiadásban és átdolgozott formában megjelent munkájának elemzése kapcsán kiemeli, hogy a *Vázlat* általános tanai struktúrájának hatása a mai polgári jogi tankönyvirodalomban is kimutatható. A továbbiakban a Szladits által szerkesztett, hatkötetes, 1938 és 1942 között megjelent *Magyar magánjog* jelentőségére mutat rá. A „magnum opus” általa írt általános részében Szladits megfogalmazza a polgári magánjog jellemző vonásait, melyek a 21. század második évtizedében is érvényesek. A portré utolsó részében Vékás Lajos a Szladits-iskolával foglalkozva megállapítja, hogy a Szladits-iskola tagjainak egy szűkebb kör, és pedig a Szladits vezette magánjogi szeminárium résztvevői tekinthetők, melynek legjobbjai monografikus igényű munkák szerzői. Szladits Károly életpályája szemléletes példája a tudományos kutatásban és a professzori szintű utánpótlás nevelésében egyaránt megmutatkozó kivételes tehetség harmóniájának.

A könyv ötödik tanulmánya (*Nizsalovszky Endre, 1894–1976*) Nizsalovszky Endre munkásságát értékeli. Nizsalovszky 1929-ben szerzett magántanári képezést Debrecenben. Tanári pályáját is a Debreceni Egyetemen kezdte meg a kereskedelmi és a váltójog professzoraként. 1938-ban került a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetemre, ahol a polgári törvénykezési jog tanszék professzora volt. Szladits Károly nyugalomba vonulását követően vette át a magyar magánjogi tanszéket 1943-ban. Az általa vezetett katedrákat meghívás alapján nyerte, ami a kivételes szakmai elismerés jele. Aktív szerepet vállalt különösen a Magyar Tudományos Akadémián és a Magyar Jogász Egyletben. 1949-től politikai támadások érték. 1956-ban az MTA Állam- és Jogtudományi Bizottsága elnökévé választották. 1956-ban került sor a Magyar Tudományos Akadémia főtítkárává választására. 1957 szeptemberében egyetemi tanári tiszteből azonnali hatállyal elbocsátották, és megfosztották akadémiai tisztségeitől is. Első publikációja 1921-ben jelent meg. Bár a szociális tárgyú írásokkal nem hagyott fel, az 1920-as években főképpen társasági jogi és valorizációs témákkal foglalkozott. 1928-ban jelentek meg első nagyobb lélegzetű dologi jogi és zálogjogi munkái, így az *Értékjog és zálogjog* és a *Magyar magánjog mai érvényben*. II. *Dologi jog*. Az 1930-as években jogbölcseleti, kereskedelmi jogi és perjogi munkákat publikált *A látszat*

a jogban, *Az érdekkutató jogtudomány a magánjogban, A kereskedelmi törvény és joggyakorlata, Grossschmid és a kereskedelmi jog, Az alanyi magánjog és a perjog és Perképeség – jogképesség* címmel. Az évtized végén jogszabálytannal, társadalompolitikával és jogtörténettel foglalkozott: *Apponyi társadalompolitikája. Serlegbeszéd, Magánjogi kodifikáció. Illés József jubileuma alkalmából és A római jog szelleme*. A második világháború után több tankönyvet írt: *Kötelmi jog II., Kötelmi jog I., Magyar családi jog, Magyar polgári jog I.* általános rész. Az 1950-es években részt vett a Polgári Törvénykönyv kodifikációjában. Családi joggal, szerzői joggal és jogtörténettel, később pedig orvos-egészségügyi joggal foglalkozott. Az ekkor született monográfiái később angol, francia és német nyelven is megjelentek. Kutatásai eredményeire a nemzetközi szakmai közvélemény is felfigyelt. 1984-ben egykori tanítványai a *Tanulmányok a jogról* című posztumusz kötettel tisztelegtek emléke előtt. Több írása ekkor kerülhetett először az olvasók elé. Egy évtizeddel később az Eötvös Loránd Tudományegyetem és a Magyar Tudományos Akadémia rehabilitálta. 1994-ben jelent meg a tiszteletői által jegyzett *Nizsalovszky Endre Emlékkönyv* című kötet. Nizsalovszky Endre a katedrán kiválóan ötvözte az elméleti és a gyakorlati megközelítést, egyben nagy gondot fordított az egyes magánjogi jogintézmények elméleti-történeti alapjainak bemutatására is. A tanulmány szerzője a jogtudós néhány jelentős művének rövid bemutatására is vállalkozik. Műveinek belső értéke, gazdag tudományos munkássága alapján válik a magánjogot magas szinten művelő jogtudósok méltó társává.

Vékás Lajos könyvének hatodik portréja (*Világhy Miklós, 1916–1980*) Világhy Miklós professzornak, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjának életútját ismerteti meg az olvasóval. Világhy Miklós a Pázmány Péter Tudományegyetem Jog- és Államtudományi Karán szerzett diplomát 1939-ben. Szladits Károly tanítványa volt. Első tudományos dolgozata, mely a tulajdonjog-fenntartás kérdését elemezte, még hallgató korában, 1937-ben jelent meg. Ezt követte a perlési megbízásról írt munkája, melyet a Szladits Károly 70. születésnapja alkalmából kiadott ünnepi kötetben, 1941-ben publikált. A tíz éven át joggyakorlat területén működő Világhy Miklós 1949-ben kezdte meg oktatói munkáját. A Pázmány Péter Tudományegyetem Jog- és Államtudományi Karán (1950 szeptemberétől az Eötvös Loránd Tudományegyetem [ELTE] Állam- és Jogtudományi Karán) először a Munkajogi Tanszéket, később a II. számú Polgári Jogi Tanszéket vezette. Három éven át volt a kar dékánja, majd mandátuma lejártát követően, az 1956/1957. évi tanévben betöltötte az ELTE rektori tisztségét is. Három éven át, 1962 és 1965 között az egyetem tudományos rektorhelyettese volt. Világhy Miklós tudományos munkásságában a magyar polgári jog anyagának átfogó feldolgozása, a szellemi alkotások jogi védelme – különös tekintettel az iparjogvédelemre –, a gazdasági jog kérdése és a jogi személyiség problémája tekinthetők centrális jelentőségűnek. Kiemelendők továbbá a nemzetközi magánjoggal kapcsolatos

kutatásai. Kiemelendő, hogy mint tekintélyes professzor különös figyelemmel kísérte a római jogi kutatások hazai és nemzetközi eredményeit.

A könyv hetedik tanulmánya (*Eörsi Gyula, 1922–1992*) Eörsi Gyula egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagjának életútját és tudományos munkásságát elemzi. Vékás Lajos tanulmánya bevezető részében hangsúlyozza, hogy az 1978-ban Állami-díjjal, 1983-ban pedig Akadémiai Aranyéremmel kitüntetett Eörsi Gyula tudományos működése „két korszakhatár közé esik”. Tanulmányait a budapesti Pázmány Péter (1950. szeptember 15. óta Eötvös Loránd Tudományegyetem) Jog- és Államtudományi Karán folytatta. Tanulmányai befejezését követően 1948–1949-ben állami ösztöndíjjal a Sorbonne-on volt vendéghallgató. 1947–1948-ban bírósági aljegyző a központi kerületi járásbírószámon, majd 1951-ig törvényszéki bíróként főelőadó az Igazságügyi Minisztériumban, előbb a magánjogi, ezt követően pedig a törvényelőkészítő osztályon. 1951-ben konzulként működik az Amerikai Egyesült Államokban, New York Cityben és Washingtonban. 1952-ben visszatér Magyarországra. 1952 és 1957 között az Igazságügyi Minisztérium Törvény-előkészítő Főosztályának vezetője. Félállásban az ELTE Polgári Jogi Tanszékén lett egyetemi docens azt követően, hogy korábban már oktatott a Közgazdaságtudományi Egyetemen és a Szegedi Tudományegyetemen. 1956-ban kapja meg egyetemi tanári kinevezését. 1978-ban az ELTE rektorává választották, ezt a tisztségét 1984. június 30-ig viselte. Egyetemi állása mellett az MTA Állam- és Jogtudományi Intézet polgári jogi osztályának vezetője, később igazgató-helyettese. 1986-ban kutatóprofesszori megbízást kap. 1967-ben, illetve 1970-ben a Dar-es Salam-i Egyetem, 1973-ban pedig a Stockholmi Egyetem vendégprofesszora. 1952-ben védte meg az állam- és jogtudományok kandidátusi, 1956-ban akadémiai doktori értekezését. 1962-ben lett az MTA levelező, 1973-ban pedig rendes tagja. Akadémiai tisztségei mellett a Magyar Iparjogvédelmi Egyesület alelnöke, valamint a német Gesellschaft für Rechtsvergleichung tagja és tiszteletbeli doktora volt. Vékás Lajos kiemeli, hogy Eörsi Gyulának meghatározó szerepe volt a szovjet mintát követő, ideológiai alapokon nyugvó jog, jogtudomány és jogi oktatás meghonosításában. Fő kutatási területe a polgári jog volt. Emellett foglalkozott összehasonlító polgári joggal (magánjoggal), a jog és a gazdaság közötti kapcsolattal és iparjogvédelemmel. Az 1950-es években a szocialista polgári jog elméleti alapjait rakta le, könyvet írt a tervszerűdésekről és a kártérítési jogról. Behatóan foglalkozott a polgári jogi felelősség elméleti és gyakorlati kérdéseivel is. A portré szerzője utal Eörsi Gyula Világhy Miklóssal társszerzőként írt, több kiadásban megjelent polgári jogi tankönyvének jelentőségére.

A kötet utolsó, nyolcadik portréja (*Magánjogi kérdések jogelméleti megközelítése Peschka Vilmos [1929–2006] műveiben*) a 2001-ben Széchenyi-díjjal kitüntetett Peschka Vilmos, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja tudományos munkásságát mutatja be, melynek tengelyében a jogelmélet és a magánjogtudo-

mány áll. Peschka Vilmos az Eötvös Loránd Tudományegyetemen folytatott jogi tanulmányokat. 1957 szeptemberétől 1999-ben történt nyugalomba vonulásáig a Magyar Tudományos Akadémia Állam- és Jogtudományi Intézetében dolgozott főállásban, pályája utolsó szakaszában kutatóprofesszorként. 1960-ban lett az ELTE Polgári Jogi Tanszékének oktatója. Egyetemi tanári kinevezést 1972-ben kapott. *A jogviszonyelmélet alapvető kérdései* címmel 1960-ban jelent meg nyomtatásban 1958-ban megvédett kandidátusi értekezése. *Jogforrás és jogalkotás* című értekezésével 1968-ban szerezte meg az állam- és jogtudományok doktora címet. Peschka Vilmos már korai munkáiban kritizálta a szocialista normativizmust. Nézete szerint a Legfelsőbb Bíróság jogszabály-értelmezés során meghozott irányelveivel és elvi döntéseivel ténylegesen jogot alkot. A jog értéke vonatkozásában a döntő elem az, hogy mennyiben járul hozzá az emberi lényeg megvalósulásához. *A modern jogfilozófia alapproblémái* című, 1972-ben megjelent könyvében a nyugat-európai jogfilozófia problémafelvetései ismertetésével és elemzésével járult hozzá a magyar jogtudomány gazdagításához. Jelentősek érett alkotói korszakában írt munkái, így az 1979-ben megjelent *A jogszabályok elmélete*, az 1988-ban kiadott *A jog sajátossága és az Appendix „A jog sajátosságához”* című művei. Vékás Lajos portréjában Peschka Vilmosnak a magánjogi kodifikációval, a magánjogtudomány jogbölcséleti alapjaival és a jogügyletek értelmezésével foglalkozó munkáit elemzi részletesebben. Anton Friedrich Justus Thibaut és Friedrich Carl von Savigny kodifikációs vitájával foglalkozva hangsúlyozza, hogy Peschka Vilmos a „Kodifikationsstreit” alapkérdésében Savigny jogbölcséleti és teoretikus alapokon nyugvó nézetét fogadja el. Vékás Lajos a továbbiakban utal a kodifikációs vita aktualitására az 1959-ben elfogadott első magyar Polgári Törvénykönyv és a 2013. évi V. törvény (második magyar Polgári Törvénykönyv) előkészítésénél. Peschka Vilmos több fiatalkori tanulmányban is elemezte a magyar magánjogtudomány jogbölcséleti alapjait, különös figyelemmel a történeti jogi iskola hatására Frank Ignác, Wenzel Gusztáv, Suhayda János, Zlinszky Imre, Herczeg Mihály és Grosschmid Béni műveire. Bár a „kötelező ideológiai elfogultság” nyomta rá bélyegét ezekre a munkáira, gondolatgazdagáguk miatt ma is tájékozódási alapot jelentenek a hazai magánjogtudomány filozófiai alapjai, forrásai vonatkozásában. A portré utolsó részében Vékás Lajos Peschka Vilmosnak a jogügyletek értelmezésével foglalkozó gondolatait tekinti át, rámutatva azoknak a bírói gyakorlatban való figyelembevételének lehetőségére és szükségességére. Peschka Vilmos joggal tekinthető a 20. század utolsó évtizedeiben alkotó legjelentősebb hazai jogfilozófusnak, akinek munkássága a magánjogtudomány területén ma is figyelmet érdemel.

A kitűnő stílusban megírt, magas színvonalú, kisonográfianak is tekinthető tanulmányok egy hiánypótló, kitűnő arányokkal megszerkesztett kötetben olvashatók. A magyar magánjogtudomány jeles alakjait bemutató, négy esetben – Nizsalovszky Endre, Világhy Miklós, Eörsi Gyula és Peschka Vilmos – személyes

visszaemlékezésre is támaszkodó tudósportrékat magában foglaló kötet joggal tarthat számot a jogtudományi kutatásokat folytatók, a jogásztársadalom valamennyi tagja és a jogtudó értelmiségünk iránt érdeklődő szélesebb olvasóközönség érdeklődésére.

(Vékás Lajos: Fejezetek a magyar magánjogtudomány történetéből. Budapest: HVG-ORAC Kiadó, 2019, 185 o.)

Hamza Gábor

az MTA rendes tagja, egyetemi tanár
Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar